

Sevgi Eğitimi Dersi Alan Öğrencilerin Sevgi ve Sevgi Eğitimi Dersine Dair Görüşleri[§]

The Views of Students Related to Compassionate Love and Compassionate Love Education Course after Taking Compassionate Love Education Course

Şeyma Şahin**

Burcu Ökmen***

Abdurrahman Kılıç****

To cite this article/ Atf için:

Şahin, Ş., Ökmen, B. ve Kılıç, A. (2018). Sevgi eğitimi dersi alan öğrencilerin sevgi ve sevgi eğitimi dersine dair görüşleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 7(1), 176-197. doi:10.14689/issn.2148-2624.1.7c1s.8m

Öz. Bu araştırma ile; seçmeli Sevgi Eğitimi dersi alan öğrencilerin ders sonrasında sevgi ve sevgi dersine dair görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden “fenomenoloji” deseni kapsamında yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılı güz döneminde bir devlet üniversitesinde seçmeli Sevgi Eğitimi dersi alan 3. sınıf lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veri doküman incelemesi yöntemi ile toplanmıştır. Bu çalışmada analiz edilen dokümanlar öğrencilerin değerlendirme yazılarıdır. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Öğrencilerin ders sonrasında yaptıkları öz değerlendirmelerle ilgili ortaya çıkan sonuçlar, öğrencilerin çoğunun sevgi kavramı ile ilgili görüşlerini sorgulamaya başladıklarını, sevgi tanımlamalarının ve sevgi kavramına bakışlarının değiştiğini göstermektedir. Öğrencilerin genel olarak dersten memnun kaldıkları, dersin faydalı olduğunu düşündükleri, sevgi ile ilgili farkındalık yaşadıkları, dersin onlara sevgi konusunda farklı bakış açıları kazandırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları doğrultusunda okul öncesinden başlayarak öğrencilerde doğru sevgi anlayışı oluşturulması, sevgi dersi lisans ve ön lisans düzeyinde seçmeli ders olarak öğretim programlarında yer alması gibi öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sevgi, sevgi eğitimi, sevgi eğitimi dersi, öğrenci görüşleri

Abstract. The aim of this study is to investigate the views of students about compassionate love and Compassionate Love Education after the elective course of Compassionate Love Education. The research was carried out within the scope of the “phenomenology” of qualitative research patterns. The study group consists of third year undergraduate students who take selective Compassionate Love Education course at a state university during the fall semester of the 2017-2018 academic year. Document review was used as data collection method. The documents are the evaluation articles of the students. In the analysis of the data, content analysis method was used. The results of the self-evaluation of the students after the lesson show that most of the students started to question their opinions about the concept of compassionate love and that their definition of compassionate love and their approach to the concept of compassionate love changed. After course, students generally stated that they were satisfied with course, that they thought it was beneficial, that it gave their life the awareness about compassionate love, and that it gave them different perspectives on compassionate love. In line with the results of the research various suggestions have been developed such that the right understanding of compassionate love for the students starting from pre-school should be created and course of Compassionate Love Education should be included in curriculums at the associate and undergraduate level as an elective course.

Keywords: Compassionate love, compassionate love education, compassionate love education course, students' view

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 02.05.2018

Düzeltilme Tarihi: 16.08.2018

Kabul Tarihi: 17.01.2019

[§] Bu araştırma 9-11 Mayıs 2017 tarihinde Manisa’da gerçekleştirilen VIII. Uluslararası Eğitimde Araştırmalar Kongresi’nde, sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Düzce Üniversitesi, Düzce, Türkiye, e-mail: seyymasahin@gmail.com ORCID: 0000-0003-1727-4772

*** Sorumlu Yazar / Correspondence: Düzce Üniversitesi, Düzce, Türkiye, e-mail: burcuokmen91@hotmail.com ORCID:0000-0002-0296-0078

**** Düzce Üniversitesi, Düzce, Türkiye, e-mail: abdurrahmankilic@düzce.edu.tr ORCID: 0000-0002-2704-2951

Giriş

Sevgi, yakın uzak farketmeden tüm insanlara karşı, özellikle ihtiyaç duyduklarında, önemsemek, ilgilenmek, duyarlı olmak, desteklemek, yardım etmek ve anlamak gibi duyguları, bilişleri ve davranışları da içeren bir tutumdur (Sprecher ve Fehr, 2005). Sevgi, merkeze hiçbir varlığı koymama, bencil olmama, her varlığın birbirleriyle ilişkisini belirleyip, bu ilişkileri tutarlıya doğru geliştirme, sorunların çözümünde kubaşık çalışmadır (Sönmez, 1987). Sevgi; sevdiğimiz şeyin yaşaması ve gelişmesi için duyduğumuz etkin ilgidir. Bu etkin ilginin olmadığı yerde sevgi de yoktur (Fromm, 2011). Sevgi, hiç soru sormaz. Onun doğal hali ölçü ve kıyas değil, büyüme ve yayılmadır. Sevgi, korkudan özgürleşmektir (Jampolsky, 1995).

Koşulsuz ve ön yargısız sevgi, birey ne yaparsa yapsın onun sevgi ve saygıya layık olduğunu kabul eden anlayışın ürünüdür (Adana, Arslantaş ve Şahbaz, 2012). Başkalarının iyi olma durumunu önde tutan, hiç bir mecburiyet altında kalmadan kişinin hür iradesi ile meydana gelen, kişileri ön yargısız şekilde anlamayı, oldukları gibi koşulsuz şekilde kabul etmeyi içeren fedakar, şefkatli, açık ve duyarlı bir sevgi türüdür (Reis, Maniaci ve Rogge, 2014). Bu sevgi, karşılıklı tepkiler üzerine kurulu değildir, hiçbir kişisel kar amacı gütmeyiz, pazarlığa dayanmaz ve sevgiye kimin karşılık verip vermediğini takip etmez. Bencil olmayan ve sınırsız olan bu sevgi, hayatımızın asıl amacını, hayatın anlam ve haysiyetinin kaynağını, benlik saygımızın temelini oluşturur. Ancak koşulsuz sevgi, kişinin kendi refahı, benlik saygısı ve mutluluğu gibi tüm ikincil etmenleri bir kenarda bırakarak öncelikle sevilenin iyiliğini istemeyi gerektirir (Post, 2003). Sevgi, gönülleri birbirine yaklaştırarak kişiler arasında bir uyum ortaya çıkarırken; nefret ise uyumsuzluğa, nefret edilen nesneden fizik ötesi ve mutlak bir uzaklaşmaya yol açmaktadır (Gasset, 1995).

Evrensel dinler olarak İslam, Hıristiyanlık ve Budizm başta olmak üzere tüm bu dinlerin, insanı ve insanın temel değerlerini korumayı ana hedef edindikleri bilinmektedir. Dinler, insanı merkeze alıp insana ait yaşam, mal, ırz, aile, inanç, düşünme gibi temel haklarını kutsal kabul ederek bunların korunmasına azami gayret gösterirler (Bilici, 2007). Dini geleneklerin hepsinin diğerini kabullenme, saygı ve koşulsuz sevgiyi teşvik etme konularında sergiledikleri çabaların birbirleri ile "tutarlı bir benzerlik" gösterdiği güçlü bir şekilde söylenebilir. Tüm dini geleneklerde "diğerinin iyiliği" üzerine odaklanan ve "bencil olmayan" sevginin ve merhametin önemi vurgulanmıştır (Oman, 2011). Tüm dinlerin öğretilerinde insan sevgisi önemli bir husus olarak göze çarpar. İnsan, yeryüzünde en değerli varlıktır. Tüm ilahi dinler, insana önem verilmesini, insanların birbirini sevmesini istemiştir. Bu sevginin bir göstergesi olarak da yardımlaşmayı, dayanışmayı, fedakarlığı, paylaşmayı, insanların sıkıntı ve kederlerini giderip, onları sevindirmeyi emretmişlerdir (Ateş, 2002).

Her geçen gün toplumda, ailede, evliliklerde ve dostluklarda iletişim, empati ve sevgi yönünde bozulmalar ortaya çıkmakta, ilişkilerde bazı noktalarda tıkanmalar yaşandığı görülmekte ve insanlar bu sorunlara nasıl çözüm bulacakları konusunda problem yaşamaktadırlar (Ladner, 2003). Günümüz insanların bireysel ve sosyal hayatta karşılaştıkları problemlerde sevgi eksikliği temel bir unsurdur. Bireyselliği merkeze alarak ben merkezci yaklaşımların ötesinde, birlikte yaşama kültürünü geliştirmek, bunu da herhangi bir zorunluluğa değil de karşılıklı sevgi ve ortak yaşam iradesine dayandırmak insanlığa büyük katkılar sağlayacaktır (Akyol, 2012). Sevgi, sevgi üretir. Aile yaşamında, okulunda, çevresinde sevgi gören bireyler sosyal yaşamlarında da sevgiye önem vererek, sevgi ortamları oluşturmaya çalışacaklardır. Ancak bu yolla kişiler nemelazımcılıktan kurtulacak, sorumluluk bilinçleri gelişecek ve sorunlara çözüm odaklı yaklaşmaya başlayacaklardır (Özmen, 1999). Sevginin olmadığı yerde kin, nefret ve düşmanlık boy gösterir. Kin ve nefreti besleyen birçok etken vardır; ama bunlar içinde en önemlisi bencilliktir. Açgözlülük ve kıskançlık gibi diğer kötü huylar da sevginin yerini alan kin ve nefreti alevlendirir. Erdemler birbirini beslediği gibi kötü huylar

da birbirini besler. Sosyal barış, birlik, kardeşlik ve mutluluğun biricik kaynağı ise sevgidir (Demirkol, 2015).

Sevgi, öğretmenin de tek yoludur. Pestallozzi; “Temelinde sevgi olan hiçbir eğitim başarısızlığa uğramaz” demektedir. Sevgi duygusu insanlarda doğuştan vardır ve birey ancak sevdiği şeye ilgi duyar. Eğitimin amacı, kişilerde var olan bu ilgi ve sevgi ışığını yakmaktır. Bu duygunun geliştirilmesi, ancak sevginin var olduğu bir eğitim ortamında mümkün olabilir. Sevgi, ruhumuz için gıda ve ilaç niteliğindedir. Maddî varlığımız için gıda ne ise, ruhumuz için de sevgi aynı işleve sahiptir (Bilgiz, 2006; Ergün, 1993; Türkoğlu, Cansoy ve Tofur, 2012). Taggart (2016), “sevgi” unsuru yok olduğundan beri okulların toplum merkezi olma rollerinden çıkarak sınav fabrikalarına dönüştüğünü vurgular. Adalet, merhamet, şefkat ve sevgi dünyasının oluşturulabilmesi için insan kapasitesine olan güvenin yerleştirilmesi, beslenmesi ve geliştirilmesi çağrısında bulunur. Okul ortamında sevginin yer alabilmesi için okullarımızda eğitim veren öğretmenlerde de sevgi duygusu hakim olmalıdır. Sevgi yoluyla girilebilen gönül kapısını öğrencilerine kapatan öğretmenlerin onlara öğretmeye çalıştığı bilgiler, taşın üzerine ekilmiş tohumlara benzerler. Böylesi tohumların çimlenmesi ise asla beklenemez (Kayadibi, 2002; Usta, 1995). Akademik başarıya odaklı öğretmen eğitimi, öğretmen adaylarının insani özelliklerinin zayıf kalması sonucunu doğurmaktadır. Öğretmen eğitiminde başarılı olunabilmesi için de, yetiştirilen öğretmenlerin, öğretmenlik rollerinin ötesinde her şeyden önce sevgi, hoşgörü, şefkat gibi insani duygularla donatılmış olması gerekmektedir (Buscaglia, 1984).

Sevgi üzerine çalışan akademisyenler “sevgi” sözcüğünün bu kelimeyi kullanan insanlar tarafından hangi duygu ve deneyimlerini ifade etmek için kullanıldığının oldukça belirsiz olduğunu ifade etmektedirler (Reis, Maniaci ve Rogge, 2014). Literatürde diğerlerinin iyiliği üzerine odaklanan, şefkat ve merhamet gibi duyguları da barındıran sevgi türü için “altruistic love/ fedakar sevgi”, “unconditional love/koşulsuz sevgi”, “agape/merhamet” gibi kelimelerin kullanıldığı görülmektedir. Empati, fedakârlık, merhamet, tutkulu-romantik sevgi, arkadaş sevgisi, bağlılık, mali-duygusal-sosyal destek gibi kavramlar da sevginin bazı unsurlarını bünyelerinde barındırıyor olsalar da, hiçbiri koşulsuz ve ön yargısız sevgiyi tek başına ve tam anlamıyla açıklamak için yeterli gelmemektedir (Fehr, Sprecher ve Underwood, 2009).

Sevginin insan yapısındaki yeri ve önemi oldukça az araştırılmış bir konudur. Ne kadar hayati bir öneme sahip olursa olsun, konu sevgi olunca araştırmaların bilimselliğini ve ciddiyetini kaybedeceği gibi bir kaygı hakim olmaktadır. Halbuki insanın varlığına anlam veren ve yaratılışın merkezinde yer alan sevgi; pedagojik, siyasi ve bilimsel çabalar başta olmak üzere, her türlü çaba, etkinlik ve hedefin merkezinde olmak zorundadır (Ergen, 2013; Özen ve Gülaçtı, 2010).

Günümüzde sevgi ile ilgili kavramların birbirine karışmakta olduğu, sevginin anlamı ve tanımı konusunda insanların zihinlerinde bulanıklığın mevcut olduğu görülmektedir. Öğrencilerin sevgi algıları, onların gelecekte nasıl birer birey olacaklarını belirlerken, onların mesleki, ahlaki ve toplumsal ilişkilerini de şekillendirecektir. Eğitim sisteminin temel girdilerini oluşturan öğretmen adaylarının çeşitli konularda sahip oldukları algılar da öğrenciler üzerinde önemli bir etkiye sahip olacak ve gelecekteki toplumsal yapının kalitesini belirlemede çok önemli bir işleve sahip olacaktır. Öğretmen eğitiminde sevginin önemi ve ülkemizde sevgi ile ilgili yapılan çalışmaların yetersizliği gözönünde bulundurulduğunda yapılacak olan bu çalışmanın öğrencilerin zihninde yer alan sevgi algısının tanımlanmasına ve çerçevesinin belirlenmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile; seçmeli Sevgi Eğitimi dersi alan öğrencilerin sevgi ve Sevgi Eğitimi dersine dair görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğrencilerin sevgiye ilişkin tanımlamaları nelerdir?
2. Öğrencilerin sevgi konusundaki öz değerlendirmeleri nasıldır?
3. Öğrencilerin Sevgi Eğitimi dersine ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden olan “fenomenoloji” deseni kapsamında yürütülmüştür. Nitel araştırma, katılımcıların deneyimlerini derinlemesine irdelemeye olanak sağladığı, kültürel bağlam içerisinde yaşam pratiklerinin nasıl anlamlandırıldığını açıklamaya çalıştığı, test etmek yerine keşfetmeyi amaçladığı ve belki de en önemlisi katılımcıların kendi dünyalarına girerek onların bakış açılarını resmetmeyi hedeflediği (Corbin ve Straus, 2008) için tercih edilmiştir. Fenomenoloji çalışmalarında araştırmacılar, katılımcıların belli konulardaki deneyimlerinin özünü ortaya çıkarmaya çalışırlar (Creswell, 2014). Araştırmada incelenen fenomen, öğrencilerin “sevgiye bakışı” olarak belirlenmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu oluşturulurken amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılı güz döneminde bir devlet üniversitesinin Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalına ait seçmeli Sevgi Eğitimi dersini alan 3. sınıf lisans öğrencileri oluşturmuştur.

Ders dönemi başlamadan önce öğrencilere sevgiye ilişkin neleri öğrenmek istedikleri sorulmuş, bu sorular doğrultusunda oluşturulan içerik ders sürecinde esas alınmıştır. İçerik; sevgi ve toplum, sevgi ve birey, sevgi ve dinler, sevgi ve değerler, sevginin işlevi gibi konulardan oluşmaktadır. Öğrenciler gönüllü bir şekilde oluşturdukları gruplarla elde ettikleri içeriği sınıfta paylaşmışlardır. Her grubun sorumlu olduğu içeriğe yönelik olarak bütün sınıf hazırlık yapmış ancak konu hangi gruba ait ise o grup dersin işlenişinden sorumlu olmuştur. İşleniş sırasında sınıftaki diğer öğrenciler soru ve katkıları ile dersi zenginleştirmişlerdir. Dersin öğretim elemanı da gerekli gördüğü yerlerde kendi görüş ve düşüncelerini ifade ederek sürece katkıda bulunmuştur. Öğrenciler dönem sonunda, ders öncesi yaptıkları hazırlıklar ve ders içerisinde almış oldukları notlardan oluşan bir dosyayı dersin öğretim elemanına sunmuşlardır. Öğrencilerden sevgiye ve derse ilişkin görüşlerinin sürecin başından itibaren nasıl bir seyir izlediğine dair bir değerlendirme metni yazmaları ve dosyaya koymaları istenmiştir. Bu araştırmadaki veriler bu metinler üzerinden elde edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Veriler, öğrencilerden alınan değerlendirme yazılarından oluşan dokümanların incelenmesi ile elde edilmiştir. Doküman incelemesi, doğrulanabilir verileri toplamak amacıyla mevcut kaynakların sistematik olarak incelenmesidir (Watkins, Meiers ve Visser, 2012). Öğrencilerden dönem sonunda sevgiye ve Sevgi Eğitimi dersine ilişkin değerlendirme yapmaları istenmiştir. Öğrencilere hiçbir soru

ya da form verilmeden sevgiye ilişkin duygu ve düşüncelerini serbest bir tarzda yazmaları istenmiştir. Öğrenciler değerlendirme yazılarını dersler sona erdikten sonra ders dışında yazmış olup dönem sonunda öğretim üyesine 40 değerlendirme raporu ulaştırmıştır. İçerikler incelenmiş, sevgiye ve sevgi dersine dair yorum ve değerlendirme içeren metinler analize dahil edilmiştir. Üç çalışmanın sevgi ya da sevgi dersine ilişkin bir yorum ya da değerlendirme içermediği görüldüğünden kullanılmayacağına karar verilmiş ve 37 metin analize dahil edilmiştir. Öğrencilerin sevgiye dair ders öncesi ve ders sonrası görüşleri, öğrencilerin yazmış oldukları aynı değerlendirme yazısı üzerinden elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, birbirlerine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirerek okuyucunun anlayacağı bir biçime dönüştürüp yorumlanmasını sağlar (Fraenkel ve Wallen, 2000). Analiz sürecinde öncelikle değerlendirme raporlarına 1'den 40'a kadara numara verilmiştir. Daha sonra kodlama aşamasına geçilmiştir. Bu aşamada veri tabanlı kodlama yöntemi benimsenmiştir. Veri tabanlı kodlamada araştırmacı önceden belirlenmiş kodlar olmadan analize başlar ve kodlar analiz sürecinde geliştirilir. Böylece kodlama işlemi ile mevcut hipotezlerin ve temaların desteklenmesi mümkün olduğu gibi yeni teorilere ulaşmak için daha önce belirlenmemiş yeni hipotez ve temaların oluşturulması mümkün olur (Brinkmann, 2013). Kodlar birbiriyle karşılaştırılarak alt temalar ve temalar oluşturulmuştur. En sonunda ise temalar ve ana temalar tablolştırılmıştır. Veriler sunulurken öğrencilerin ders öncesine ve ders sonrasına ilişkin görüşleri bireysel olarak karşılaştırma yapılmamıştır. Verilerin sunumunda gizliliği sağlamak için öğrenci isimlerine yer verilmemiştir.

Araştırmının geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla; araştırmacılar öznel yargılardan ve varsayımlardan uzak olmaya titizlikle özen göstermişlerdir. Kişisel yargılar yansıtılmadan durum betimlemesi yapılarak mevcut resim ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla araştırma süreci ve veriler ayrıntılı bir şekilde betimlenmeye çalışılmıştır. Görüşme verilerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Araştırmanın tüm ham verileri gerektiğinde incelenebilmesi amacıyla saklanmıştır.

Bulgular

Araştırma bulguları; “Öğrencilerin Sevgiye İlişkin Tanımlamaları”, “Öğrencilerin Sevgi Konusundaki Öz Değerlendirmeleri” ve “Öğrencilerin Sevgi Eğitimi Dersine İlişkin Görüşleri” şekilde üç başlık altında sunulmuştur.

Öğrencilerin Sevgiye İlişkin Tanımlamaları

“Öğrencilerin Sevgiye İlişkin Tanımlamaları”; “Sevginin Özellikleri”, “Sevgiye Gereksinim”, “Sevginin Kapsamı” ve “Sevginin Hayata Geçirilmesi” olmak üzere dört başlık altında sunulmuştur.

Sevginin Özellikleri

“Sevginin Özellikleri”; “Sevgi Nedir?” ve “Sevgi Ne Değildir” temalarından oluşmaktadır. Bu temalar alt temalarıyla birlikte Tablo 1’de verilmiştir:

Tablo 1.
Sevginin Özellikleri

Temalar	Alt Temalar
Sevginin Kaynağı	Sevgi insanın fitratında vardır Sevgi kainatın/hayatın yapıtaşıdır Tüm sevgi türlerinin özü aynıdır Sevgi yaratılışın amacıdır Sevgi tüm dinlerde önemlidir Gerçek sevgi İslamdaki sevgidir
Sevgi Nedir?	Sevgi yüce bir değerdir Sevgi her değer (saygı, sabır, hoşgörü, merhamet, adalet, güven, iyilik) temelidir Sevgi fedakarlık ve özverili olmayı gerektirir Sevgi saygının ön koşuludur Sevgi karşısındaki iyiliğini istemeyi gerektirir Sevgi merhametle iç içedir Sevgi adaletin kaynağıdır Sevgi tüm doğruların kapısını açar Sevgi tüm sanatların özünü oluşturur
Sevgi Ne Değildir?	Sevgi koşullu olmaz, sevgiye karşılık beklenmez Gerçek sevgi-sevgi ayrımı yanlıştır Sevgi ile aşk aynı şeyler değildir Sevgi ile ideoloji yanyana bulunamaz Sevgi insanın kişiliğini ortadan kaldırmaz Sevginin içinde menfaat bulunmaz

“Sevgi Nedir?” temasının alt teması olan “Sevgini Kaynağı” teması ile ilgili olarak öğrenciler sevginin insanın fitratında olduğunu, yaratılışın amacının sevgi olduğunu ve tüm sevgilerin özünün aynı olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerden biri; “Allah, anne, baba, hayvan, din vb. herşeye duyulan farklı farklı birçok sevgi tanımından söz edilse de bunların temeli aynıdır, sevgi güdüsü ile oluşur.” sözleriyle bu konudaki düşüncesini ifade etmiştir. Öğrenciler sevginin tüm dinlerde önemli olduğunu ve İslamdaki sevginin gerçek sevgi olduğunu belirtmişlerdir. Bu konudaki görüşlerini diğer bir öğrenci; “Semavi olsun çok tanrılı olsun hiçbir inançta insanı öldürmek, kötülük yapmak, ayrımcılık, ötekileştirme, birinin diğerinden üstün ya da farklı olduğuna dair ifadeler yoktur. Tüm inançlar sevmeyi, merhamet etmeyi öğretir.” şeklinde ifade etmiştir.

“Sevgi Nedir?” temasının alt teması olan “Sevgi ve Değerler” teması ile ilgili olarak öğrenciler sevginin tüm değerlerin temelini oluşturduğunu düşünmektedirler. Sevgi fedakarlığı, özverili olmayı ve karşı tarafın iyiliğini istemeyi gerektirmektedir. Sevgi adaletin kaynağıdır, merhametle iç içedir ve tüm sanatların özünü oluşturur. Bu durum bir öğrenci tarafından; “Güven, saygı, fedakarlık, sabır, sorumluluk ve adalet gibi değerlerimizin temelinde sevgi vardır.” sözleriyle ifade edilmiştir. Diğer bir öğrenci tarafından ise, “Sevginin karşılıklı alınıp verilen bir alışveriş nesnesi olmaktan öte almayı düşünmeden vermeyi gerektiren bir fedakarlık olduğunu düşünüyorum.” sözleriyle dile getirilmiştir. Ayrıca sevginin tüm sanatsal değerlerin özünü oluşturduğunu düşüncesi bir öğrenci tarafından; “Sevgi tüm sanatların özünü oluşturur. Şiirler, şarkılar, türküler, hikayeler hepsi sevgi ile ortaya çıkan sanat eserleridir.” şeklinde dile getirilmiştir.

“Sevgi Ne Değildir?” temasında, öğrenciler sevgide karşılık beklenmeyeceğini ve koşullu sevgi olmayacağını belirtmişlerdir. Sevginin içinde menfaat olmaz ve sevgi ideoloji ile yan yana duramaz. Bu konudaki düşüncelerini bir öğrenci; “İdeoloji ile sevgi yanyana durmayı başaramayan iki kavramdır. İdeolojiler uğruna insanların katledildiği bir dünyada sevgiden bahsetmek ne yazık ki mümkün değildir.” şeklinde dile getirmiştir.

Sevgiye Gereksinim

“Sevgiye Gereksinim”; “Birey”, “Toplum”, “Eğitim” temalarından oluşmaktadır. Bu temalar ve alt temaları Tablo 2’de verilmiştir:

Tablo 2.
Sevgiye Gereksinim

Temalar	Alt Temalar
Birey	Sevgi insanın en temel ihtiyacıdır Sevgi insan yaşamı için bir zorunluluktur Sevgi insanın hayatını yaşanılır kılar Sevgi insanın dünyasını güzelleştirir Sevgi insana hayatta destek olur Sevgi insanın acılara katlanmasını kolaylaştırır Sevgi insanı ruhsal sıkıntılardan korur Sevgi insana huzur getirir Sevgi insana mutluluk verir Sevgi her derdin ilacıdır Sevgi ruhun gıdasıdır
Toplum	Sevgi toplumu ayakta tutar Sevgi toplumdaki sorunların (kin, nefret, savaş, katliam, zulüm, cinayet) çözüm kaynağıdır Sevgi insan ilişkilerinde çok önemlidir, her ilişkinin temelidir Sevgi insanları bir araya getirir, yalnızlaşmayı önler Sevgi yaşlıların yaşamında çok önemlidir
Eğitim	Sevgi temelli eğitim ortamları çocuğun gelişiminde önemlidir Sevgi çocuğun gelişimi için çok önemlidir Özel eğitime ihtiyaç duyanlara sevgi verilmesi çok önemlidir

“Birey” temasında, öğrenciler sevginin insanın en temel ihtiyacı olduğunu, insanın hayatını yaşanılır kıldığını, dünyasını güzelleştirdiğini, insana hayatta destek olduğunu, acılara katlanmasını kolaylaştırdığını, insana huzur ve mutluluk verdiğini düşünmektedirler. Bir öğrenci bu durumu; *“İnsan sevmeye başladı mı yaşamaya başlar. Sevgi ruhun gıdasıdır. Bütün varlıklar sevildikçe anlamlıdır. İnsan böyle bir sevgi gıdasından haz duyar. Bedende yaşayan ruh, sevgiyle beslenirse güzelleşir, güzelleştikçe hayatından lezzet alır.”* şeklinde ifade etmiştir. Diğer bir öğrenci ise görüşlerini; *“Gerçek sevginin bulunduğu yerde yaşam acılarına karşı koymak kolaylaşır. Sevilen herşey sevenin gözünde güzel ve mutluluk vericidir.”* şeklinde ifade etmiştir.

“Toplum” temasında, öğrenciler sevginin toplumu ayakta tuttuğunu ve sevginin toplumdaki sorunların (kin, nefret, savaş, katliam, zulüm, cinayet) çözüm kaynağı olduğunu belirtmektedirler. Bir öğrenci bu durumu; *“İnsanlar birbirlerine sevgilerini ne kadar yansıtırlarsa dünya o kadar güzelleşir. Kin, nefret, savaş katliam zulüm, cinayet ve daha nicesinin panzehiri sevgidir. Sevgi öyle büyük bir etkiye sahiptir ki belki de bir kişinin sevgisizliği binlerce, milyonlarca insanın hayatını etkilemektedir. Zulmedenlere sevgi kalkaniyle ‘dur’ denilebilir.”* şeklinde ifade etmiştir. Diğer bir öğrenci ise görüşlerini; *“Ütopik gibi dursa da biz etrafımıza sevgiyi yayarsak etrafımızdaki insanlarla huzur içinde yaşarız. Belki onlar da sevgiyi yayar ve çember genişler. İnsanlar nefretle öfkeyle dolduklarında anlayış ve huzur kalmaz.”* şeklinde ifade etmiştir.

“Eğitim” temasında öğrenciler sevginin çocuğun gelişimi için çok önemli olduğunu, sevgi temelli eğitim ortamlarının çocuğun gelişimini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Bir öğrenci bu durumu; *“Ağaç yaşken eğilir sözüne istinaden çacuklara küçük yaşta sevmeyi öğretmemiz gerektiğini öğrendim. Sevgiyle eğitilen çocuklar özerk ve özgüvenli bireyler olarak hayatlarına devam ediyorlar.”* şeklinde ifade etmiştir.

Sevginin Kapsamı

“Sevginin Kapsamı”; “Kimler Sevilmeli?” ve “Neden Sevilmeli?” temalarından oluşmaktadır. Bu temalar ve alt temaları Tablo 3’te verilmiştir:

Tablo 3.
Sevginin Kapsamı

Temalar	Alt Temalar
Kimler Sevilmeli?	İnsan önce kendini sevmelidir Din, dil, ırk, cinsiyet ayrımı yapılmadan herkese sevgi duyulmalıdır Hayvanlara, bitkilere sevgi duyulmalıdır Cansız varlıklara karşı sevgi duyulmalıdır Karşısındaki özelliklerine, davranışlarına bağlı kalmadan tüm insanlar sevilmelidir
Neden Sevilmeli?	Her insan sevmeyi hak eder İnsan, insan olduğu için sevilmelidir Yaratılanı yaratandan ötürü sevmek gerekir Her insan değerlidir Her insan biricik ve özeldir Sevmediğimiz insanların da iyi yönleri vardır Kötü görünen şeyler de içinde iyilik barındırabilir İnsan doğuştan sahip oldukları ile yargılanamaz

“Kimler Sevilmeli?” temasında, öğrenciler insanın önce kendini sevmesi gerektiğini, din, dil, ırk, cinsiyet ayrımı yapılmadan herkese sevgi duyulması gerektiğini, ayrıca sevginin sadece insana değil, hayvanlara, bitkilere hatta cansız varlıklara karşı oluşması gereken bir duygu olduğunu belirtmişlerdir. Bir öğrenci; “*Gerek dinde, gerek toplumda, gerek siyasi görüşlerde ve her nerede, ne durumda olursa olsun öncelikle insan denilen varlık sadece insan olduğu için sevmeye layıktır.*” sözleriyle din, ırk, siyasi görüş ayrımı yapılmadan tüm insanların sevilmesi gerektiğini belirtmiştir. Diğer bir öğrencinin; “*Sevgi sadece insanlara duyulan bir duygu olmamalıdır. İnsanlar dışında hayvanlara ve bitkilere de sevgi duyulmalıdır.*” sözleri ve başka bir öğrencinin; “*Sadece bir insan, bir hayvan daha doğrusu hareketli canlılar değil bir ağaç ve bir taş da sevilmelidir.*” sözleri tüm canlı ve cansız varlıkların sevilmesinin önemi üzerine vurgu yapmaktadır.

“Neden Sevilmeli?” temasında, öğrenciler tüm insanların insan olduğu için sevilmesi gerektiğini, her insanın sevmeyi hak ettiğini, insanların doğuştan getirdikleri ile yargılanmamaları gerektiği, sevmediğimiz insanların, kötü görünen şeylerin de iyi yönleri olduğunu belirtmişlerdir. Bir öğrenci; “*İnsanların hiçbir özelliği sevmeyi engellememelidir. İnsanlar doğuştan sahip oldukları ile yargılanmamalı ve bunlardan dolayı sevmeye bir ayrıcalık olmamalıdır.*” sözleriyle bu durumu desteklemiştir. Başka bir öğrenci; “*Sevmediğimiz insanların da iyi yönleri olduğunu, onların da insan olduğu gerçeğini unutmamalıyız. İnsanların hepsi sevgiye aç olduğunu anlamalıyız.*” sözleriyle ve diğer bir öğrenci “*Çok kötü gördüğümüz bazı şeylerin içinde de iyilikler olabilir. Bir kişinin kötü bir yanını görünce tüm böyle olduğunu düşünüp yargılamak yerine kötü yanına kötü iyi yanına iyi demek gerekir.*” sözleriyle bu yöndekidüşüncelerini ifade etmişlerdir.

Sevginin Hayata Geçirilmesi

“Sevginin Hayata Geçirilmesi”; “Sevginin Gelişimi” ve “Sevgiyi İfade Etme” temalarından oluşmaktadır. Bu temalar ve alt temaları Tablo 4’te verilmiştir:

Tablo 4.
Sevginin Hayata Geçirilmesi

Temalar	Alt Temalar
Sevginin Gelişimi	Sevgiyi hayata geçirmek zor iştir
	Sevgiyi hayata geçirmek zor değildir
	Sevgi öğrenilebilir bir duygudur
	Sevgi paylaştıkça çoğalır
	Sevgi işlenebilir bir madendir
	Sevgi sevgiyi, sevgisizlik sevgisizliği doğurur
	Sevginin beslenmesi gerekir
	Sevgi çaba gerektirir
Sevgiyi İfade Etme	Sevmek için insan özüne yolculuk yapmalıdır
	Sevginin gelişiminde aile/anne çok etkilidir
	Kadın ve erkeklerin sevgiye bakışı/ifade edişi farklıdır
	Bireysel farklılıklarımız sevgiyi alma ve verme biçimimizi etkiler
	İnsanlar sevgilerini farklı şekilde gösterebilir
Seven sevdiğini ifade etmelidir	

“Sevginin Gelişimi” temasında, öğrencilerin bir kısmı sevgiyi hayata geçirmenin zor olduğunu düşünürken bir kısmı zor olmadığını düşünmektedirler. Öğrenciler sevginin gelişebileceğini, öğrenilebileceğini ve paylaştıkça çoğalacağını ifade etmişlerdir. Bir öğrenci; “*Sevgi, öğrenilebilir bir duygudur. Güvene dayalıdır, çaba ve fedakarlık gerektirir.*” şeklindeki sözleriyle bu konudaki duygu ve düşüncelerini belirtmiştir. Diğer bir öğrenci; “*Sevgi beraberinde sevgiyi, sevgisizlik beraberinde sevmeme-sevilmeme duygusunu getirir.*” şeklindeki sözleriyle bu görüşü desteklemiştir. Diğer bir öğrenci ise; “*Sevgi her insanda var olan ancak işlenmek üzere yeryüzüne çıkarılmayı bekleyen bir maden gibidir. Ne zaman ki ham hali işlenir işte o zaman insanların ihtiyaçlarını karşılar.*” sözleriyle bu konudaki görüşlerini dile getirmiştir. Sevgi ortamında büyüyen çocukların daha sevgi dolu oldukları ve sevginin kişinin gelişiminde önemli olduğu, bir öğrenci tarafından; “*Anne babanın çocuğuna gösterdiği sevgi çok önemlidir. Hayatımızdaki ilk soluğumuzu aldığımız anne kucacı aslında bizim için hayatımızdaki en saf sevgi kaynağıdır. Anne babanın çocuğuna gösterdiği sevgi, çocuğun karakterinin oluşumuna büyük etki eder. Sevgi ile büyüyen çocuklar özgüvenli, sevgi dolu, saygılı ve nazik bireyler olurlar.*” şeklinde dile getirilmiştir.

“Sevgiyi İfade Etme” temasında, öğrenciler kadın ve erkeklerin sevgiye bakışının ve ifade edişinin farklı olduğunu, bireysel farklılıkların sevgiyi alma ve verme biçimimizi etkilediğini düşünmektedirler. Bu durumu bir öğrenci; “*Bireysel farklılıklar her insanın sevgiyi alma ve verme biçimini etkiler. Her insanın karşısındaki kişiye sevgisini gösterme biçimi farklıdır. Bunun yanısıra tüm insanlar kendisine sevgi gösterildiğini hissetme açısından farklı beklentilere sahiptirler.*” şeklinde ifade etmiştir. Diğer bir öğrenci ise görüşlerini; “*Muhafazakar ülkelerde erkekler sevgilerini göstermeyi aşağılık olarak görüyorlar. Kadınlar ise yanlış anlaşılmaktan korktuğu için sevgisini gösteremiyorlar. Ancak sevgi cinsiyetsizdir ve her daim yaşatılması gereken bir duygudur.*” şeklinde dile getirmiştir.

Öğrencilerin Sevgi Konusundaki Öz Değerlendirmeleri

“Öğrencilerin Sevgi Konusundaki Öz Değerlendirmeleri”; “Ders Öncesine İlişkin Öz Değerlendirmeler” ve “Ders Sonrasına İlişkin Öz Değerlendirmeler” olmak üzere iki başlık altında sunulmuştur.

Ders öncesine ilişkin öz değerlendirmeler

“Ders Öncesine İlişkin Öz Değerlendirmeler”; dört temadan oluşmaktadır. Bunlar; “Sevginin Anlamı”, “Sevginin Önemi”, “Kimler Sevilmeli?”, “Sevgiyi Hayata Geçirme” temaları olup alt temalarıyla birlikte Tablo 5’te verilmiştir:

Tablo 5.

Öğrencilerin Ders Öncesine İlişkin Öz Değerlendirmeleri

Temalar	Alt Temalar
Sevginin Anlamı	Sevgi olmadan saygının yeterli olduğunu düşünüyordu Bazı insanlarda sevgi değerinin bulunmadığını düşünüyordu Sevgiyi aşka bir geçiş olarak görüyordu
Sevginin Önemi	Sevgiyi çok önemsemiyordu Sevgi kavramını alelade bir kavram olarak kullanıyordu Sevginin tek başına yeterli olmadığını düşünüyordu
Kimler Sevilmeli?	İnsanlara ayrıştırmacı bir gözle bakıyor, herkesi sevmiyordu Bazı insanların sevgiyi hak etmediklerini düşünüyordu Kimlerin seviceği konusunda ön yargılı davranıyordu İnsanları belirli özelliklere sahip olmaları durumuna göre seviyordu Sadece değerli, samimi gördüğü kişilere sevgi verilmesi gerektiğini düşünüyordu Sevgisine karşılık verenleri seviyordu Yararlı gördüğü şeyleri seviyordu İhtiyaç duyduklarını seviyordu Hayatında çok az insanı seviyordu
Sevgiyi Hayata Geçirme	Sevgiyi hayatına geçirme konusunda sıkıntıları vardı Sevgi ile ilgili bazı değerlere sahip değildi Sevgiyi paylaşmak konusunda bencildi Sevgisini ifade edemiyordu “Seviyorum” sözcüğünü rahat kullanamıyordu

“Sevginin Anlamı” temasında, öğrencilerin dersten önce, sevgi olmadan saygının yeterli olduğunu düşündükleri görülmüştür. Bir öğrenci bu durumu; “*Önceden bazı insanları sevmesem de saygı duymak zorunda olduğumu düşünürdüm.*” şeklinde ifade etmiştir. Diğer bir öğrenci ise aynı durumu; “*Dersten önce ‘birini sevmeyebilirsin ama saygı duymak zorundasın’ şeklinde bir yargıya sahiptim.*” sözleriyle dile getirmiştir.

“Sevginin Önemi” temasında, dersten önce öğrencilerin sevgiyi çok önemsemedikleri, sevgi kavramını alelade bir kavram olarak kullandıkları ve sevginin tek başına yeterli olmadığını düşündükleri görülmüştür. Bu durum bir öğrenci tarafından; “*Sevgi üzerine çok düşünmediğimi onu alelade bir kavram olarak kullandığımı gördüm.*” şeklinde dile getirilmiştir.

“Kimler Sevilmeli?” temasında öğrencilerin dersten önce “tüm insanların sevilmesi gerektiği” fikrini benimsemedikleri, bazı insanların sevgiyi hak etmediklerini düşündükleri, sevgiyi bazı şartlara bağladıkları görülmüştür. Bir öğrenci; “*Sevgiyi yalnızca hak edene gösterilecek bir duygu olarak görüyordum. Ne olursa olsun tüm canlılara karşı saf bir sevginin varlığından söz edilemeyeceğini düşünüyordum. İnsanın doğası hakkındaki ön yargılarıma ve gözlemlerime dayanarak böyle bir şeyin mümkün olamayacağından neredeyse emindim.*” sözleriyle dersten önce herkesin sevilme hakkı olmadığını düşündüğünü belirtmektedir. Diğer bir öğrenci; “*Desten önce özellikle insanlara karşı ne kadar ön yargılı olduğumu farkettim.*” sözleriyle ve bir başka öğrenci; “*İnsanlara ayrıştırmacı bir gözle baktığımı gördüm.*” sözleriyle ders öncesi insanları sevme konusunda sahip oldukları ön yargılardan bahsetmişlerdir. Bir diğer öğrenci ise; “*Sevgi dersinden önce ‘herkesi sevebilir miyiz?’ sorusunun*

cevabının genel olarak herkesi sevmesek bile saygı duymak zorundayız şeklinde olduğunu düşünüyordum. Ne de olsa herkes benim istediğim özelliklere sahip değildi.” sözleriyle ders öncesinde sevgisinin bazı şartlara bağlı olduğunu belirtmiştir.

“Sevgiyi Hayata Geçirme” temasında ders öncesinde öğrencilerin bazılarının sevgiyi hayata geçirme konusunda sıkıntıları olduğu ve sevgilerini ifade etme konusunda sıkıntı yaşadıkları görülmüştür. Bir öğrenci; “Sevgi ile ilgili sahip olduğumu düşündüğüm bazı değerlere aslında sahip olmadığımı, öyle zannettiğimi farkettim.” sözleriyle bu durumu dile getirmiştir. Diğer bir öğrenci ise; “Sevgiyi uygulama konusunda sıkıntılarım olduğunu farkettim. Sevgimi sarılarak ya da söyleyerek göstermiyordum. Sevgimi ilişkilerimde karşıya yansıtamamış olabileceğimin farkına vardım.” sözleriyle bu durumu ifade etmiştir.

Ders Sonrasına İlişkin Öz Değerlendirmeler

“Ders Sonrasına İlişkin Öz Değerlendirmeler”; dört temadan oluşmaktadır. Bunlar; “Sevginin Anlamı”, “Sevginin Önemi”, “Kimler Sevilmeli?”, “Sevgiyi Hayata Geçirme” temaları olup alt temalarıyla birlikte Tablo 6’da verilmiştir:

Tablo 6.

Öğrencilerin Ders Sonrasına İlişkin Öz Değerlendirmeleri

Temalar	Alt Temalar
Sevginin Anlamı	Sevgi kavramı ile ilgili görüşlerini sorgulamaya başladı Sevgiyi tanımlaması değişti Sevgi kavramına bakışı değişti Sevgi kavramını yanlış anladığını farketti Sevgi konusundaki görüşlerinin eksik/yanlış yönlerini farketti Hayatı sevgi bağlamında sorgulamaya başladı İlişkilerini sevgi bağlamında sorgulamaya başladı Seviyor zannettiklerini gerçek anlamda sevmediğini farketti Sevgi adı altında haksız davranışlara maruz kaldığını farketti Sevgiye dair görüşlerinde değişiklik olmadı
Sevginin Önemi	Sevginin önemini anladı Sevgi konusunda farkındalığı arttı Sevginin daha geniş/derin anlamda ele alınması gerektiğini farketti Sevginin hayatta sınırlı kullanıldığını farketti Husumetlerin lüzumsuz olduğunu farketti
Kimler Sevilmeli?	Tüm insanlara gerçek sevgi penceresinden bakabilmeyi öğrendi Yaradılanı Yaradandan dolayı sevmeye başladı Sınıfta sevmediklerini sevmeye başladı Cansız varlıkları da sevmesi gerektiğini öğrendi
Sevgiyi Hayata Geçirme	Sevgiye hayatında daha çok yer vermeye başladı Sevgiye dair öğrendiklerini hayatında uygulamak istiyor Kendini değiştirmeye başladı Sevgiyi uygulamaya geçirebileceğinden emin değil Dersten sonra sevgisini daha rahat ifade etmeye başladı Nefreti silebilmeyi öğrendi Sevgiye dair uygulanabilir fikirler geliştirdi İnsanlara sevgi bulaştırmaya başladı Sevgiyi yaymak için çalışmalar yapılması gerektiğini düşünüyor Sevginin yozlaşmasını engellemek için önlemler alınması gerektiğini düşünüyor

“Sevginin Anlamı” temasında, öğrencilerin çoğu Sevgi Eğitimi dersi sonrasında sevgi kavramı ile ilgili görüşlerini sorgulamaya başladıklarını, sevgi tanımlamalarının ve sevgi kavramına bakışlarının

değiştiğini belirtmişlerdir. Bir öğrenci konu ile ilgili görüşlerini; *“Ben bu derste aslında sevgi kavramını yanlış anladığımı farkına vardım. Sevgiyi sadece hayatımıza aldığımız, samimi olduğumuz kişilere verilebilecek bir şey olarak görüyordum.”* şeklinde ifade etmiştir. Az sayıda öğrenci ise Sevgi Eğitimi dersi sonrasında sevgiye dair bakışlarında bir değişiklik olmadığını belirtmişlerdir. Bir öğrenci bu durumu; *“Sevgiye dair bakış açım da herhangi bir değişiklik olmadı”* sözleriyle dile getirmiştir.

“Sevginin Önemi” temasında, öğrenciler genel olarak sevginin önemini anladıklarını ve sevgi konusunda farkındalıklarının arttığını belirtmişlerdir. Bir öğrenci; *“Dersten sonra hayata ve sevgiye ilişkin farkındalığımda bir artış meydana geldi. Çünkü hem kendi yapmış olduğum araştırmalardan hem de sınıfta arkadaşlarım tarafından paylaşılan bilgilerden sevginin insanlar için hayati bir gereksinim olduğunu ve sevginin olmadığı noktalarda insanların ruhsal açıdan zorlayıcı koşullar altına girdiğini öğrendim.”* sözleriyle bu duruma vurgu yapmıştır.

“Kimler Sevilmeli?” temasında, öğrenciler tüm insanlara sevgi penceresinden bakabilmeyi ve belli özelliklere bağlı kalmaksızın herkesi sevmeye başladıklarını belirtmişlerdir. Bu durumu bir öğrenci; *“Bu dersin bana kattığı en önemli şey birini hatta bir canlıyı-cansızı sevmenin ne kadar önemli ve gerekli olduğuydu.”* şeklinde ifade etmiştir. Diğer bir öğrenci ise; *“Bu dersle birlikte sevgiyi aslında kimseden esirgemem gerektiğini, kendi sevgimin de karşıdaki kişinin davranışlarına bağlı olmadan oluşması gerektiğini düşünmeye başladım.”* şeklinde görüş belirtmiştir.

“Sevgiyi Hayata Geçirme” temasında, öğrenciler hayatlarında sevgiye daha çok yer vermeye başladıklarını belirtmişler, sevgiye dair öğrendiklerini hayatlarına uygulamak istediklerini belirtmişlerdir. Bu durumu bir öğrenci; *“Nefreti sevebilmeyi öğrendim. Yunus’un da dediği gibi, yaradılanı Yaradandan ötürü sevebilmeyi öğrendim. İnsana insan olduğundan dolayı değer verebilmeyi, sadece evet sadece bundan dolayı insanoğlunu ve tüm insanlığı sevebilmeyi öğrendim.”* sözleriyle dile getirmiştir. Başka bir öğrenci ise; *“Sevgi Eğitimi dersi akademik bir konu olmaktan çok yaşadığımız hayatın bir gereğidir. Tüm hayatımızı sevmeyi öğrenmeye adasak bile yeteceğini sanmıyorum. Genel olarak bu ders kapsamında edindiğim bilgileri bundan sonraki yaşamımda da uygulamaya çalışacağım.”* sözleriyle bu düşünceyi desteklemiştir. Öğrenciler, aynı zamanda sevgiye dair uygulanabilir fikirler geliştirerek sevgiyi yaymak için çalışmalar yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğrencilerin Sevgi Eğitimi Dersine İlişkin Görüşleri

“Öğrencilerin Sevgi Eğitimi Dersine İlişkin Görüşleri”; “Dersten Önceki Düşünceler”, “Dersten Sonraki Düşünceler” olmak üzere iki tema altında incelenmiştir. Bu temalar ve alt temaları Tablo 7’de verilmiştir:

“Dersten Önceki Görüşler” temasında, öğrencilerin bir kısmı dersin gerekli olduğunu düşündüklerini, ders hakkında meraklandıklarını belirtmişlerdir. Dersin anlamsız olduğunu düşünen ve seçmeli olarak en uygun ders olduğunu düşündüğü için seçen öğrenciler de bulunmaktadır. Bir öğrenci bu durumu; *“Sevgi Eğitimi dersi bana ilk başlarda biraz anlamsız gelmişti. Sevgiyi okul ortamında nasıl öğrenebileceğimiz kuşku uyandırıcıydı.”* şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 7.

Öğrencilerin Sevgi Eğitimi Dersine İlişkin Görüşleri

Temalar	Alt Temalar
Dersten Önceki Görüşler	Böyle bir derse ihtiyaç olduğunu düşündü Ders merak uyandırdı İçeriği hakkında hiçbir fikri yoktu Ders anlamsız geldi En uygun seçmeli ders olduğu için seçti
Dersten Sonraki Görüşler	Dersin faydalı olduğunu düşünüyor Dersin sevgi ile ilgili farkındalık sağladığını düşünüyor Dersin farklı bakış açıları kazandırdığını düşünüyor Dersin kendisini tanımasını sağladığını düşünüyor Dersin kalbini yumuşattığını düşünüyor Dersin iletişim problemleri ve yüzeysel ilişkiler konusunda fayda sağlayacağını düşünüyor Dersin sadece okullarda değil diğer kurumlarda da verilmesi gerektiğini düşünüyor Dersi seçtiğine pişman Dersten dolayı hayal kırıklığı yaşadı

“Dersten Sonraki Görüşler” temasında, öğrencilerin çok büyük bir kısmı -tamamına yakını- dersten memnun kaldıklarını, dersin faydalı olduğunu düşündüklerini, dersin sevgi ile ilgili farkındalık yaşamalarını sağladığını, dersin onlara sevgi konusunda farklı bakış açıları kazandırdığını belirtmişlerdir. Bir öğrenci; *“Genel olarak eğlenceli ve eğitici bir ders aldığımı düşünüyorum. Konusunu tamamen sevginin oluşturduğu bir dersi almak keyifliydi.”* sözleriyle bu durumu ifade etmiştir. Diğer bir öğrenci; *“Derste hepimizin düşüncelerimizi rahatlıkla ifade edebilmemiz çok hoşuma gitti. Farklı bakış açılarını görmemi sağladı. Kendimle yüzleşmemi sağladı.”* sözleriyle aynı durumu ifade etmiştir. Başka bir öğrenci; *“Dersten verim aldığımızı düşünüyorum. Çünkü eğitim hayatımız boyunca ilk defa böyle bir ders aldım. Bu yüzden de biraz sendelemiş olabiliriz. Sevgiye dair hepimizin en azından artık söyleyebileceğimiz birkaç kelime var.”* sözleriyle, bir diğer öğrenci ise *“Dersin faydalı olduğunu ve seneye daha kapsamlı bir şekilde işlenmesi gerektiğini düşünüyorum.”* sözleriyle görüşlerini dile getirmişlerdir. Bir öğrenci bu dersin diğer kurumlarda da yer alması gerektiğini; *“Devlet dairelerinde sağduyu kalmamış, markette ben daha çok alacam kavgası ve bunun gibi nice insana ait olmayan ilkel davranışlar. Günaydın ve tebessüm etmenin gereksiz olduğunu görenlerle aynı havayı teneffüs etmek, zaman zaman ağır gelebiliyor. Hal böyleyken sevgi eğitimi sadece üniversitelerde değil, halka açık kurumlarda öğretilmesi gereken bir olgu olmuştur.”* sözleriyle dile getirmiştir.

Dersten sonra öğrencilerden ikisi ders konusunda hayal kırıklığı yaşadıklarını ve dersi seçtiklerine pişman olduklarını belirtmişlerdir. Bir öğrenci; *“Seçmeli bir ders olduğundan sürekli bu dersi seçmeseydim gibi cümleler sarf ettiğim bir dönem oldu.”* sözleriyle bu duygusunu dile getirmiştir.

Sonuçlar ve Tartışma

Öğrencilerin Sevgi Eğitimi dersi sonrasında sevgiye dair görüşlerinin ve algılarının incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmanın sonuçları araştırma bulguları doğrultusunda; “Öğrencilerin Sevgiye İlişkin Tanımlamaları”, “Öğrencilerin Sevgi Konusundaki Öz Değerlendirmeleri” ve “Öğrencilerin Sevgi Eğitimi Dersine İlişkin Görüşleri” olmak üzere üç bölümde sunulmuştur:

Öğrencilerin sevgiye ilişkin tanımlamaları; sevginin özellikleri, sevgiye gereksinim, sevginin kapsamı ve sevginin hayata geçirilmesi şeklinde ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin sevginin özellikleri ile ilgili görüşlerinin karşılıksız ve koşulsuz sevgi tanımlaması ile uyum gösterdiği görülmüştür. Öğrenciler; sevginin insanın en temel ihtiyacı olduğunu, insanın hayatını yaşanılır kıldığını ve toplumu ayakta

tuttuğunu, tüm insanların insan olduğu için sevilmesi gerektiğini, sevginin gelişebileceğini, öğrenilebileceğini ve paylaştıkça çoğalacağını düşünmektedirler.

Sevgin insanın fitratında vardır. Yaratılışın amacı sevgidir ve tüm sevgilerin özü aynıdır. Tasavvufta da varlığın temeli "ilk sevgi"ye (muhabbet-i asliyye) dayandırılır. Mutlak varlık kendi kendisini sevdiği için alemi meydana getirmiştir (Göz, 2011).

Sevgi, tüm değerlerin temelini oluşturmaktadır. Sevgi; fedakarlığı, özverili olmayı ve karşı tarafın iyiliğini istemeyi gerektirmektedir. Sevgi adaletin kaynağıdır, merhametle iç içedir ve tüm sanatların özünü oluşturur. Özden'e (2004) göre de canlı varlıkların varoluşunda sevgi en başta gelen etken olduğu gibi, tüm güzelliklerin, sanatın, bilimin, kısacası tüm olumlu durumların kaynağında da sevgi bulunur. Nasîruddin Tûsî'nin ifadesi ile adalet sevgi yoksunluğu yüzünden ihtiyaç duyulan bir erdemdir. Bu sebeple sevgi adaletin de temelini oluşturur (Taşan, 2014).

Öğrencilere göre sevgide karşılık beklenmez ve koşullu sevgi olmaz. Sevginin içinde menfaat bulunmaz ve sevgi ideoloji ile yan yana duramaz. Underwood (2002) da sevgiyi başkalarının iyi olma durumunu önde tutan, hiç bir mecburiyet altında kalmadan kişinin hür iradesi ile meydana gelen, kişileri önyargısız şekilde anlamayı, oldukları gibi koşulsuz şekilde kabul etmeyi içeren fedakar, şefkatli, açık ve duyarlı bir duygu olarak tarif etmiştir.

Öğrenciler sevginin insanın en temel ihtiyacı olduğunu, insanın hayatını yaşanılır kıldığını, dünyasını güzelleştirdiğini, insana hayatta destek olduğunu, acılara katlanmasını kolaylaştırdığını, insana huzur ve mutluluk verdiğini düşünmektedirler. Gasset (1995) sevginin, yüceltici, övücü, olumlayıcı, okşayıcı bir tutum içinde olduğunu ve gönülleri birbirine yaklaştırarak kişiler arasında bir uyum ortaya çıkardığını belirtmektedir. Post (2010) sevgi olmadan insanların ne yaparlarsa yapsınlar fakirlikten kurtulamayacaklarını, koşulsuz ve sınırsız bir sevgi üzerine odaklandıklarında kendi içlerinde yatan derin ve mutlu öz benliği keşfederek haysiyet ve mutluluk içinde yaşayabileceklerini düşünmektedir.

Öğrenciler, sevginin toplumu ayakta tuttuğunu ve sevginin toplumdaki sorunların (kin, nefret, savaş, katliam, zulüm, cinayet) çözüm kaynağı olduğunu belirtmektedirler. Akyol (2012) de günümüz insanların bireysel ve sosyal hayatta karşılaştıkları problemlerde sevgi eksikliğinin temel unsur olduğunu belirtmektedir. Özden (2004)'e göre de dağılmanın, bozulmanın, ayrılığın temelinde nefret bulunmaktadır. Nefret soldurur ve yok eder, bir çok hastalıkların temel sebebi olan strese yol açar. Doğa da nefretten nefret etmekte; çiçekler, kendisine sevgi göstermeyen, sevgiyle yaklaşmayan birini gördüğünde boynunu bükmektedir.

Öğrenciler sevginin çocuğun gelişimi için çok önemli olduğunu, sevgi temelli eğitim ortamlarının çocuğun gelişimini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Sayar ve Dinç (2009)'e göre çocuklar sevgi dolu bir ortamda olduklarında kendilerini güvende hissederler, beyinleri büyüme hormonu salgılar ve zekaları daha hızlı ve kapsamlı gelişir. Okul öncesi dönemde yeterli sevgi ve ilgiyi görmeyen, duygusal ihmale uğramış ve anne şefkatinden uzak çocuklar ise kendilerini mutsuz, savunmasız hissederler, yetişkinlikte ruhsal bozukluk, aşırı korku, aşırı kıskançlık, saldırganlık gibi davranışlar sergileyebilirler. Tarhan (2012) psikiyatrist Bruce Perry'nin yaptığı bir araştırmadan bahsetmekte ve ihmal edilmiş çocukların beyinlerinin korteks bölgesinin, normal çocuklara göre %20 daha küçük olduğunu belirlediğini, çocukların ruh ve zihin gelişimi için en önemli gıdanın sevgi ve duygusal ilgi olduğunu belirtmektedir.

Öğrenciler insanın önce kendini sevmesi gerektiğini, din, dil, ırk, cinsiyet ayrımı yapılmadan herkese sevgi duyulması gerektiğini, ayrıca sevginin sadece insana değil, hayvanlara, bitkilere hatta cansız

varlıklara karşı oluşması gereken bir duygu olduğunu düşünmektedirler. Öğrencilerin bu görüşlerinin Mevlana ve Yunus'un sevgiye bakışları ile birebir uyum gösterdiği görülmüştür. İnsanları iyiliğe, hoşgörüyü, barışa ve sabırlı olmaya çağıran Mevlana'nın bütün insanları kucaklayan sevgisi, yerelden ulusala, ulusaldan evrensele yayılmış bir sevgidir (Kolaç, 2010). Yunus'un; "Elif okuduk ötürü / Pazar eyledik götürü / Yaratılmışı severiz / Yaratandan ötürü" sözleri de ondaki samimi insan sevgisinin, canlı cansız bütün mahlukatın sevilmesine yönelik derin ve samimi iştiyakın göstergesidir (Araz, 2007).

Öğrenciler tüm insanların insan olduğu için sevilmesi gerektiğini, her insanın sevimliyi hak ettiğini, insanların doğuştan getirdikleri ile yargılanmamaları gerektiği, sevmediğimiz insanların, kötü görünen şeylerin de iyi yönleri olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin tarif ettikleri bu sevgi anlayışı literatürde koşulsuz sevgi olarak isimlendirilen sevgidir. Koşulsuz ve önyargısız sevgi, birey ne yaparsa yapsın onun sevgi ve saygıya layık olduğunu kabul eden anlayışın ürünüdür (Adana, Arslantaş ve Şahbaz, 2012). Toyotome (1961)'nin bahsettiği üç çeşit sevgi türünden biri olan "rağmen" türü sevgi de kişinin her ne olursa olsun, her ne yaparsa yapsın sevimliye layık olduğu anlayışına dayalıdır. Bu sevgi türü koşulsuz ve önyargısız sevgi olarak adlandırılabilir. Öğrencilerin ders sonrası koşulsuz sevgi anlayışına ulaşabilmeleri sevginin hakim olduğu bir dünyanın oluşumu açısından oldukça umut vericidir.

Öğrencilerin bir kısmı sevgiyi hayata geçirmenin zor olduğunu düşünürken bir kısmı zor olmadığını düşünmektedirler. Öğrenciler sevginin gelişebileceğini, öğrenilebileceğini ve paylaştıkça çoğalacağını ifade etmişlerdir. Aydın ve Gürler (2012)'e göre değerler öğretilir ve öğrenilebilir olgulardır. İnsan değerleri tamamlanmış olarak doğmamaktadır. Değerlerin değişik toplumlarda değişik şekiller alması ve farklı olarak değerlendirilmesi de onların sonradan öğrenilmiş olduklarını göstermektedir. Jampolsky (1995)'ye göre de sevginin doğal hali ölçü ve kıyas değil, büyüme ve yayılmadır. Hiç bir şey beklemeden karşılıksız olarak verildiğinde, sevgi genişler, yayılır, birleşir ve çoğalır.

Öğrenciler kadın ve erkeklerin sevgiye bakışının ve ifade edişinin farklı olduğunu, bireysel farklılıkların sevgiyi alma ve verme biçimimizi etkilediğini düşünmektedirler. Ersoy (2009), erkeklerin başarı, entelektüel uğraşı gibi değerlere, kadınların ise sevgi, samimi ilişkiler ve aileye daha fazla önem verdiğini belirtmektedir. Eisenber ve Lennon (1993) ise yaptıkları araştırmada kadın ve erkeklerin duyguyu fizyolojik olarak aynı oranda hissettiklerini ancak erkeklerin hissettikleri duyguları kendilerine saklarken kadınların paylaşmaya ya da dışa vurmaya daha açık oldukları ortaya koymuşlardır. Kadınlar duygusal deneyimlerini ifade etmede erkeklere göre daha karmaşık ve daha ayırt edici tutum göstermektedirler (akt: Yalçın, 2010).

Öğrencilerin sevgiye yüklenen anlam, sevgiye verilen önem, kimlerin sevilmesi gerektiği ve sevgiyi hayata geçirme konularında ders öncesinde yaptıkları öz değerlendirmelerle ilgili ortaya çıkan sonuçlar, sevgi kavramının tanımı ile çelişmekte olup sevgiyi zarar verici niteliktedir. Öğrencilerin ders sonrasında yaptıkları öz değerlendirmelerle ilgili ortaya çıkan sonuçlar, öğrencilerin çoğunun sevgi kavramı ile ilgili görüşlerini sorgulamaya başladıklarını, sevgi tanımlamalarının ve sevgi kavramına bakışlarının değiştiğini göstermektedir.

Ders öncesinde öğrencilerin genellikle sevgi olmadan saygının yeterli olduğunu düşündükleri, sevgiyi çok önemsemedikleri, sevgi kavramını alelade bir kavram olarak kullandıkları görülmüştür. Yazar ve Erkuş (2013)'ün yaptıkları araştırmada okul öncesi öğretmenlerine okulda hangi değerlerin verilmesi gerektiği sorulmuş ve öğretmenlerin ilk olarak saygı değerinin daha sonra sevgi değerinin verilmesi gerektiğini düşündükleri ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde Türk (2009)'ün yaptığı araştırmada öğretmenlerin genel olarak saygı eğitimine ve değerine daha çok önem verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Oysaki sevgi her değer için temelini oluşturur. Sevgisiz insanın soğuk, itici ve yapayalnız

olmasına karşın, hayatına sevgiyi hakim kılan insanın tavırları olumlu ve yapıcıdır. Sevgi dolu insan tüm tavırlarıyla saygı üretir (Bozdağ, 2008).

Ders öncesinde öğrencilerin “tüm insanların sevilmesi gerektiği” fikrini benimsemedikleri, bazı insanların sevgiyi hak etmediğini düşündükleri belirlenmiştir. Ancak unutulmamalıdır ki insanın insanla ve diğer varlıklarla olan karşılıklı ilişkilerinin temelinde sevgi yoksa, ilişkiler mekanik ve maddi olmaktan öteye geçemez ve bu durumda fedakarlıktan söz edilemez; eğer ilişkilerin temelinde sevgi varsa diğer duyguların da harekete geçmesi durumu söz konusu olacaktır (Özden, 2004).

Ders öncesinde öğrenciler, sevgiyi bazı şartlara bağladıklarını, sevgilerine karşılık beklediklerini, yararlı gördüklerini ve ihtiyaç duyduklarını sevdiklerini belirtmişlerdir. Halbuki öğrencilerin sahip olması beklenen sevgi anlayışı, başkalarının iyi olma durumunu önde tutan, kişileri önyargısız şekilde anlamayı, oldukları gibi koşulsuz şekilde kabul etmeyi içeren fedakar, şefkatli ve duyarlı sevgi anlayışıdır. Karşılıklı sevgi gelişmemiş sevgidir ve “sevdiğim için seviyorum” ilkesini benimser; olgun sevgi ise “sevdiğim için seviliyorum” ilkesini izler. Olgunlaşmamış sevgi “seni, sana ihtiyacım olduğu için seviyorum” der; olgun sevgi ise “seni sevdiğim için sana ihtiyacım var” der (Fromm, 2011).

Ders öncesi öğrencilerin sevgiyi hayata geçirme ve sevgilerini ifade etme konusunda sıkıntı yaşadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Halbuki Fromm (2011)’a göre sevgi bir etkinliktir, pasif bir duygu değildir. Sevginin etkin özelliği ise öncelikle almayı değil, vermeyi gerektirir. Öğrencilerin ders öncesinde sevgiye bakışlarına ilişkin oluşan bu tablonun sevginin hakim olduğu bir dünyanın oluşumuna hizmet edemeyeceği açıktır.

Ders sonrasında öğrencilerin genel olarak sevginin önemini anladıkları ve sevgi konusunda farkındalıklarının arttığı belirlenmiştir. Öğrenciler tüm insanlara sevgi penceresinden bakabilmeye, belli özelliklere bağlı kalmaksızın herkesi sevmeye, hayatlarında sevgiye daha çok yer vermeye başladıklarını belirtmişlerdir. Özden (2004) yaratılışın temelinde sevginin bulunduğunu, tabiattaki tüm varlıkların devamının onlara verilen sevgi duygusuna bağlı olduğunu, insan ve tüm canlıların sevgiden doğduğunu, doğanın sevgiyle yeşerdiğini, çiçeklerin sevgiyle açtığını belirtmektedir. Küçükkaya (2016) ise Hoca Ahmet Yesevi’nin, insanlara sevgi konusunda uyarıda bulunurken, kafir-mümin farkı gözetmeksizin her insana aynı derecede sevgi ile yaklaşılması gerektiğini, hiç kimsenin gönlünün incitilmemesi ve kalbinin kırılmaması gerektiğini belirttiğini aktarmaktadır.

Ders sonrası öğrenciler sevgiye dair öğrendiklerini hayatlarına uygulamak istediklerini, aynı zamanda sevgiye dair uygulanabilir fikirler geliştirerek sevgiyi yaymak için çalışmalar yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durumda, ders sonunda öğrencilerin genel olarak karşılıksız ve koşulsuz sevgi anlayışına ulaştıkları ve dersin amacının genel anlamda gerçekleştiği söylenebilir.

Araştırma sonuçları, öğrencilerin Sevgi Eğitimi dersine ilişkin görüşlerinin ders öncesi ve sonrasında oldukça farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Dersten önce öğrencilerin bir kısmı dersin gerekli olduğunu düşündüklerini, ders hakkında meraklandıklarını belirtmişlerdir. Dersin anlamsız olduğunu düşünen ve seçmeli olarak en uygun ders olduğunu düşündüğü için seçen öğrenciler de bulunmaktadır.

Dersten sonra ise öğrenciler genel olarak dersten memnun kaldıklarını, dersin faydalı olduğunu düşündüklerini, dersin sevgi ile ilgili farkındalık yaşamalarını sağladığını, dersin onlara sevgi

konusunda farklı bakış açıları kazandırdığını belirtmişlerdir. Dersten sonra ders konusunda hayal kırıklığı yaşadıklarını ve dersi seçtiklerine pişman olduklarını belirten öğrenciler de olmuştur.

İnsan olarak hepimizin gereksinim duyduğu sevginin yeterince yaşama geçirilebilmesi, dinamik, özgüvenli, duyarlı, sağlıklı nesiller yetiştirilebilmesi için sevgi eğitiminin işe koşulması gerekir. Özellikle öğretmen yetiştirme programlarında, sağlam bir alan bilgisi ve genel kültür yanında duygusal alan boyutuyla ilgili olarak sevgi eğitimine de önem verilmelidir (Özmen, 1999).

Araştırma sonuçlarına göre aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- ✓ Okul öncesinden başlayarak öğrencilerde doğru sevgi anlayışı oluşturulmalıdır.
- ✓ Sevgi dersi lisans ve ön lisans düzeyinde seçmeli ders olarak öğretim programlarında yer almalıdır. Özellikle öğretmen yetiştirme programlarda sevgi eğitimi ihmal edilmemelidir.
- ✓ Bu araştırmada öğretmen adaylarının sevgi algıları incelenmiştir. Öğretmenlerin, idarecilerin ve öğrencilerin sevgi algıları farklı yöntemlerle araştırılmalıdır.

Kaynaklar / References

- Adana, F., Arslantaş, H. ve Şahbaz, M. (2012). Lise öğrencilerinin benlik kavramlarını algılama biçimleri ve ilişkili faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 3(1), 22-29.
- Akyol, A. (2012). Ahlâk-ı Nâsırî'de ahlâk ve siyaset ilişkisi: Sevgi erdemi merkezli bir okuma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 10(24), 7-29.
- Araz, R. (2007). *Yunus'da gördüğümüz insan sevgisi ve hoşgörü yaklaşımları*. Mürrekkep Kültür, Sanat Edebiyat Serisi, 3-6.
- Ateş, A. O. (2002). İlahi dinlerin ortak değerleri. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2(2), 1-26.
- Aydın, M. Z. ve Gürler, Ş. (2012). *Okulda değerler eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bilgiz, M. (2006). *Çocuk eğitiminde sevgi*. İstanbul: Beyan Yayınları.
- Bilici, M. (2007). *İncil'de ve Kur'an'da insan sevgisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Bozdağ, M. (2008). *Sevgi zekası*. İstanbul: MB Yayınları.
- Brinkmann, S. (2013). *Qualitative interviewing: Understanding qualitative research*. New York: Oxford University Press.
- Buscaglia, L. (1984). *Yaşamak, sevmek ve öğrenmek* (Çeviri: N. Kasap). İstanbul: İnkılap ve Aka Kitapevleri.
- Corbin, J., & Straus, A. (2008). *Basics of qualitative research: Technique and procedure for developing grounded theory*. USA: Sage.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approach*. USA: Sage.
- Demirkol, M. (2015). Barışın inşasında sevgi ve adaletin gücü. *International Journal of Science Culture and Sport, Special Issue(4)*, 416-424.
- Ergen, G. (2013). Eleştirel-bilinçli sevgi eğitimi. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 144-152.
- Ergün, M. (1993). *İnsan ve eğitimi-Mevlana üzerine bir deneme (Mevlana'nın eğitim Görüşleri)*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Ersoy, E. (2009). Cinsiyet kültürü içerisinde kadın ve erkek kimliği (Malatya örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 209-230.
- Fehr, B., Sprecher, S., & Underwood, L. G. (2009). *The science of compassionate love Theory, research, and application*. USA: Wiley-Blackwell Publication.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2000). *How to design and evaluate research in education*. Boston: McGraw-Hill.
- Fromm, E. (2011). *Sevme sanatı* (Çeviri: Ö. S. Karadana). İzmir: İlya Yayınları.
- Gasset, J. O. (1995). *Sevgi üstüne çeşitli yaklaşımlar*. (1. Baskı), Yapı Kredi Yayınları.
- Jampolsky, (1995). *Sevgi korkudan özgürleşmektir* (Çeviri: S. Serin). İstanbul: Pegasus Ajans.
- Kayadibi, F. (2002). Sevgi faktörünün eğitim verimliliği üzerine etkisi. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5, 33-50.
- Kolaç, E. (2010). Hacı Bektaş Veli, Mevlana ve Yunus felsefesiyle Türkçe derslerinde değerler ve hoşgörü eğitimi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 55, 193-208.
- Küçükaya, M. A. (2016). Hoca Ahmed Yesevi'de insan sevgisi. *Diyanet İlmî Dergi*, 52(4), 113-128.

- Ladner, L. (2003). *The lost art of compassion: Discovering the practice of happiness in the meeting of buddhism and psychology*. New York City: Harper Collins.
- Oman, D. (2011). Compassionate love: Accomplishments and challenges in an emerging scientific/spiritual research field. *Mental Health, Religion & Culture*, 9, 1-37.
- Özden, H. Ö. (2004). Türk Vakıf Kurumunun duygusal ve felsefi temelleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 339-349.
- Özen, Y. Ve Gülaçtı, F. (2010). Duyuşsal alan öğrenilerinden sevgi ve sevgi kuramları (sevgiye dair söylenceler). *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 135-149.
- Özmen, F. (1999). Etkili eğitimin gerçekleştirilmesinde duyuşsal alanın önemi: Sevgi eğitimi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 193-198.
- Post, S. G. (2010). Humanism, posthumanism, and compassionate love. *Technology in Society*, 32, 35–39.
- Reis, H. T., Maniaci, M. R., & Rogge, R. D. (2014). The expression of compassionate love in everyday compassionate acts. *Journal of Social and Personal Relationships*, 31(5), 651-676.
- Sayar, K. ve Dinç, M. (2009). *Psikolojiye giriş*. İstanbul: Dem Yayınları.
- Sönmez, V. (1987). Eğitim ortamında sevgi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 65-77.
- Sprecher, S., & Fehr, B. (2005). Compassionate love for close others and humanity. *Journal of Social and Personal Relationships*, 22(5), 629–651.
- Taggart, G. (2016). Compassionate pedagogy: The ethics of care in early childhood professionalism. *European Early Childhood Education Research Journal*, 24(2), 173-185.
- Tarhan, N. (2012). *Kendinizle barışık olmak*. (17. Baskı), İstanbul: Timaş Yayınları.
- Taşan, Z. (2014). İbn Miskeveyh ve Nasîruddin Tûsî'nin siyaset felsefelerinde adalet-sevgi ilişkisi. *Bildiriler Kitabı-2*, 101.
- Toyotome, M. (1961). *3 kinds of love*. USA: Intervarsity Press.
- Türk, İ. (2009). *Değerler eğitiminde saygı*. (yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Türkoğlu, M. E., Cansoy, R. ve Tofur, S. (2012). Sevginin eğitimdeki gücü. *IV. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi Kitabı* (ss. 2254-2263). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Underwood, J. P. (2002). The human experience of compassionate love: Conceptual mapping and data from selected studies. In *Altruism and Altruistic Love: Science, Philosophy, and Religion in Dialogue*, (Ed. S. G. Post, L. G. Underwood, J. P. Schloss, & W. B. Hurlbut), 72–88. New York: Oxford University Press.
- Usta, M. (1995). *Mevlana'nın eğitim görüşü*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları.
- Watkins, R., Meiers, M. W., & Visser, Y. L. (2012). *A guide to assessing needs*. Washington DC: International Bank for Reconstruction and Development.
- Yalçın, S. B. (2010). *Üniversite öğrencilerinin duygularını ifade edebilmelerinin aleksitimi ve psikolojik ihtiyaçlarına göre incelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yazar, T. ve Erkuş, S. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 196-211.

Yazarlar

Şeyma ŞAHİN, lisansını İlahiyat Fakültesinde tamamlayıp Eğitim Programları ve Öğretim alanında yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. Aynı alanda doktora eğitimine devam etmektedir. Çalışma alanları din eğitimi, öğrenci merkezli eğitim, değerler eğitimi, işbirlikli öğrenme, devamsızlıktır.

Burcu ÖKMEN, İngilizce öğretmenliği bölümünde lisans eğitimini, Eğitim Programları ve Öğretim alanında yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. Aynı alanda doktora eğitimine devam etmektedir. Çalışma alanları İngilizce eğitimi, nitel çalışmalar, işbirlikli öğrenme, ihtiyaç analizidir.

Abdurrahman KILIÇ, Eğitim Yöneticiliği ve Deneticiliği bölümünde lisans eğitimini, Eğitim Bilimleri/ İlköğretimde Program Geliştirme ve Öğretimi bölümünde yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. Eğitim Programları ve Öğretim bölümünde doktora eğitimini tamamlamıştır. Çalışma alanları öğretmen yetiştirme, mesleki eğitim, değerler eğitimi, öğretim programları, öğrenci merkezli eğitimdir.

İletişim

Öğretmen, Şeyma ŞAHİN, Araççifliği Mah. Güteryüz Villaları 2871. Sok. NO 14/1 Düzce.
e-mail: seymasahin@gmail.com

Öğretmen, Burcu ÖKMEN, Aydınpınar Köyü, Yeşil Mah. No:38 Düzce.
e-mail: burcuokmen91@hotmail.com

Prof. Dr. Abdurrahman KILIÇ, Düzce Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Konuralp Yerleşkesi, Düzce/Türkiye.
e-mail: abdurrahmankilic@duzce.edu.tr

Summary

Purpose and Significance. Compassionate love is an attitude that includes feelings, knowledge and behavior, such as care, attention, sensitivity, support, help and understanding to all people especially when they need it. Compassionate love is the only way for the teaching. The Pestalozzi says "No education with love is basically not going to fail". The feeling of compassionate love is born in humans and the individual is interested only in what he likes. The aim of education is to light the light of this interest and compassionate love that exists in people. The development of this sensation can only be possible in an educational setting where there is compassionate love. The academicians who work on compassionate love say that the word "compassionate love" is quite uncertain as to what emotions and experiences are used by people who use this word. Considering that there is blur in people's minds about the meanings and definitions of compassionate love, concepts about compassionate love are complicated, inadequacy of studies about compassionate love in our country, education scientists have hardly taken this vital prescription, it is thought this work helps to define the perception of compassionate love in the minds of students and determine its frame. In this context, with this research; it was aimed to determine the views and perceptions of the students after the selective course of compassionate love education. For this purpose, the answers to the following questions were searched: 1. How are the students' self-assessments of love?, 2. What are the pupils' definitions of lovers?, 3. What are the opinions of the students regarding the love education course?

Methodology. The research is in the descriptive "survey model" and carries the "qualitative research" feature. The study group of study consists third year undergraduate students who take selective compassionate love education course at the faculty of education of a state university during the fall semester of the 2017-2018 academic year. The method of document review was used as data collection method in the research. The documents analyzed in this study are the evaluation articles of the students. At the end of the semester, the students were asked to make an assessment of the "selective course of compassionate love education" and to write emotions and thoughts about compassionate love. At the end of the semester, 40 evaluation reports have been reached to the lecturer. After the contents were examined, it was decided that three could not be used and 37 were considered suitable for analysis. In the analysis of the data, content analysis method was used. In this study, database coding method was adopted and the codes were developed based on the existing data in the analysis process. The codes were then compared against each other and the themes were placed under the main themes. Finally, the themes and main themes are tabulated. In order to provide confidentiality in the presentation of the data, students were coded as Ö1, Ö2, Ö3, ... Ö37 and code names are used directly in the quotes.

Results and Discussion. At the beginning of the course, it was seen that the consequences of the students' self-assessments on the meaning of the compassionate love affair, the importance given to the compassionate love, those who should be loved and actualization of the compassionate love; contradict the definition of the concept of compassionate love and remove the compassionate love. Before the course it was seen that most of the students use compassionate love concept as an all-in-one concept, they think respect is enough without compassionate love and they do not care much about compassionate love. Also it was determined that the students did not accept the idea that "all people should be loved" and that some people do not deserve love. It was determined that students had difficulty in expressing their love and actualize the compassionate love before the course.

After the course, it was seen that most of the students started questioning their opinions about the concept of compassionate love, changing their definition of compassionate love and the concept of compassionate love. It was determined that students understood the importance of compassionate love

in general and that their awareness of compassionate love increased. Students have stated that they can look at all people from the compassionate love window, they love each other without depending on certain characteristics, and they are starting to give more compassionate love to their lives. After the course, the students stated that they wanted to apply what they learned about compassionate love to their lives and at the same time they should work to spread compassionate love by developing applicable ideas about compassionate love. This shows that at the end of the course the students reach the understanding of unconditional and compassionate love and the purpose of the course was reached in general.

Students stated that the purpose of creation is compassionate love and that the essence of all love is the same. According to the students, compassionate love is the basis of all values. They stated that there is no conditional love. There is no benefit in compassionate love and compassionate love can not stand side by side with ideology. Students think that compassionate love is the most basic necessities of people, that it makes people's lives livable, it makes their world better, that it supports people in life, it makes it easier for people to endure, and it gives people peace and happiness. Students think that people must love themselves first and without discrimination of religion, language, race, sex, and that compassionate love is a feeling that must be raised against animals, plants and even inanimate beings, not just human beings. Students stated that all people should be loved for being human, that every person deserves love, that people should not be judged by their birth and that people who we do not like and things that look bad have good aspects. This understanding of love, which students describe, is love, which is called unconditional-compassionate love in the literature.

Before course, some of the students stated that they think the course is necessary and they are curious about the course. There are also students who think that the course is meaningless and that it is the most appropriate course for the selective. After course, a great number of students – almost all - stated that they were satisfied with course, that they thought it was beneficial, that it gave their life the awareness about compassionate love, and that it gave them different perspectives on compassionate love.